

GAZETA

MAZILILOR și RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	8 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 30 bani.			

Redacția și Administrația : Cernăuți, Str. Mețgher 8.

Un cuvânt de despărțire.

Domnul Dr. Ioan cav. de Cuparencu, până acum președinte al Comitetului nostru de redacție, a fost mutat prin hotărârea forurilor școlare la gimnaziul din Suceava în calitate de adlat al directorului de acolo. Dacă considerăm în ce împrejurări, vom înțelege că d. Cupărencu a primit, o misiune de încredere, căci în adevăr, prea multe știri triste dela gimnaziul din Suceava au pătruns în public pentru a nu deduce din hotărârea consiliului școlar de țară și a ministeriului de instrucție, că d-sa a fost trimis să ajute a face puțină rânduială în institutul acesta. Ne bucură că un caracter integru și un om de ispravă cum e d. Cuparencu a aflat atenția cuvenită pentru a fi însărcinat cu o astfel de misiune. De asemenea ne bucură că această însărcinare a fost dată unui om ce nu știe a se plecă și a linguși și care adese și-a spus părerea fără încunjur chiar dacă ea conținea un adevăr usturător pentru cei ce au puterea în mâni. Nu ne îndoim că forurile școlare au făcut o alegere foarte potrivită în persoana d-lui Cuparencu, și că acesta se va achita pe deplin de sarcina sa

spre binele tinerimii dela gimnaziul din Suceava și, prin urmare și spre folosul neamului românesc, ceea ce i-o dorim din inimă.

Dar bucuria noastră dispare și lasă loc unei adânci păreri de rău când ne dăm sama dela ce post însemnat pleacă d. Cuparencu și dacă ne dăm sama ce tovarăș de luptă pierdem noi cei grupați în jurul unui stindard, modest prin lipsa de reclamă, dar sfânt și dătător de nădejdi frumoase prin aspirațiile ideale ce reprezintă. D-sa părăsește un post pe care nu i-l dăduse nici o autoritate publică și care nu-i aducea nici un beneficiu material, ci din contra îi cerea jertfe considerabile, dar pe care și-l alesese ca o misiune de datorie națională: trezirea conștiinței naționale la românii înstrăinați dela hotarele neamului nostru, în nordul Bucovinei. Știe toată lumea ce rol însemnat a jucat d. Cuparencu în redeşeptarea rezeșimii de peste Prut și câtă muncă a jertfit în scopul acesta în cei zece ani decând s'a stabilit la Cernăuți. Nu știu dacă în tot timpul acesta s'au ținut vr'o două sau trei adunări în satele răzeșesti mixte sau aproape cu totul înstrăinate, la care să nu fi participat d. Cuparencu, Tot d-sa a îmfăptuit împreună cu tovarășii cari azi regretă atât de mult plecarea lui, ideea unui organ de publicitate care să servească propagandei pornită întru deșeptarea la viață națională a fraților noștri înstrăinați.

Distanța ce se pune acuma între D-sa și prietenii săi din Cernăuți precum și între răzeșii a trei districte cari îl iubesc și îl stimează ca pe un prieten sincer și devotat, o simțim cu atât mai dureros cu cât prea ne deprinsesem a fi alături de el și a-l considera ca pe un reprezentant principal al chestiei răzeșesti. Apoi, prea avem puțini de aceia cari, cu tot sufletul și cu desăvârșită abnegațiune, luptă pentru un ideal național, pentru a nu regreta din adâncul inimii despărțirea unui luptător fruntaș, cum e d. Cuparencu.

Aceste regrete se pot atenua doar prin încredințarea ce avem că, dacă d. Cuparencu din cauza depărtării și a lucrului ce-l așteaptă, nu va putea fi atât de adese în mijlocul rezeșimii, sentimentele și interesul său pentru cauza rezeșască vor rămâne același și că prin sfatul și experiența sa ne va sta și mai departe în ajutor. De asemenea avem mângâierea că d. Cuparencu acolo unde va fi, va putea continua activitatea sa în aceeași direcție, căci și districtul Sucevii are sate periclitate de slavizare și deci și acea parte a țării prezintă un teren ce reclamă priveghiarea sentinelor romane.

Aceste puține cuvinte am crezut de datoria noastră să adresăm fostului nostru șef căruia îi trimitem urările noastre de bine dorindu-i succese — nu numai personale în activitatea sa oficială, ci și mai ales, succese în folosul neamului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nemții din Moravia în Comitetul țării.

Prigonirea sistematică a Românilor de către acești venetici.

În numărul din urmă al gazetei noastre am atras atenția publicului asupra biroului de meliorațiuni și asupra rețelilor ce dăinuiesc acolo, afirmând că biroul acesta în cei zece ani decând există nu și-a împlinit menirea nici pe departe, ba că în special, pentru populația românească el nu a adus nici un folos. Vina o poartă d. consilier de clădiri H. Schmidt, șeful biroului, care nu se gândește la folosul țării, ci la îmbogățirea lui proprie și a sateliților săi aduși din Moravia. Acuma vom trece în revistă toate fețele cinstite ale acestor venetici, vom arăta isprăvile lor pe terenul economic în Bucovina și vom da în vileag purtarea acestor corifei față de persoane singuratece ale stărilor noastre sociale, ba chiar față de o pătură întreagă a populației românești din Bucovina precum e starea mazelilor și răzeșilor.

Să începem cu d. H. Schmidt, șeful biroului de meliorațiuni, căci peștele de la cap se împute. E un individ șiret și prefăcut din cale afară, face plecaciuni adânci înaintea celor mari și puternici, se poartă ca un neom, ca un tiran, față de funcționarii săi, îndeosebi față de cei de naționalitate română. E un perfid și răutăcios ca

aproape toți veneticii cari vin la Bucovina cu scopul de a se îmbogăți de pe spatele ei. Acu îți zimbește în față cu o bunătate și o prietenie iezuitică, acu te bruschează în mod ordinar și sare ca un suchiat, de teamă să nu-i pătrunzi firea sa adevărată. Vorbește de rău pe mai marii săi, cu scopul ca să afle ținuta unui sau altui funcționar pe care îl nimicește la momentul potrivit chiar pe baza enunțaiunilor provocate de dânsul, asupra vreunei persoane din Comitetul țării sau asupra vre-unui deputat cu influență. Astfel după purtarea lui neconsecventă, când prietenoasă când dușmănoasă, când indiferentă când măgulitoare, e foarte greu să-i cunoști adevăratul caracter. Simulează recunoștință față de binefăcătorii săi atâta timp cât nu dă de alții de la care socoate că va avea mai mare sprijin întru ajungerea scopurilor sale materialiste. Astfel, adus de Români la Bucovina, se ridică cu ajutorul acestora de pe treaptă pe treaptă a hierarhiei funcționărești, apoi se leapădă de Români și trece fățiș pe partea Rutenilor, când Stocki, galițianul, ajunsse vicemareșal al țării, ca să se urce cu ajutorul lui Vasilco-Stocki pe o treaptă și mai înaltă. Astăzi când stă în scaunul de mareșal al țării un român bun și înțelept pare că ar înclina earăș spre partea Românilor pentru a-și face mendrele sale nestîngerit de nimeni.

Cum se vede, d. Schmidt are darul a se da după vânt și a se acomoda împrejurărilor politice pentru a le exploata, căci nici odată nu uită funcționarul acesta de interesul său și de cel al conțiaunilor săi veniți din Moravia. În biroul său domnește o dizordine exemplară, funcționarii trăesc ca cînii întreolaltă, divizați fiind în tabere naționale și d. Schmidt se dă când pe partea unei tabere naționale când pe partea celeilalte, dar își întocmește astfel purtarea ca să iasă la iveală că dânsul e obiectiv, intervenind ca împăciuitoar în neînțelegerile și certele ce se iscă între funcționari, pe când de fapt chiar șeful e autorul multor certe și frecături naționale, căci în astfel de împrejurări, unde doi se ceartă câștigă al treilea, și cel al treilea e totdeauna d. Schmidt cu ai săi credincioși.

Funcționarii nemți sunt totdeauna la șeful biroului cei buni, cei harnici, cei cumiți și deși cu studii puține cari abia trec peste cele ale școalelor primare, d. Schmidt îi aplică în cea mai mare parte la țară pentru meliorarea pământurilor, pecând inginerii români cu studii academice sunt tratați ca niște indivizi cari sunt buni numai în birou pentru executarea proiectelor, dar nu se potrivesc defel de fi a expuși la țară pentru conducerea meliorărilor. Și d. Schmidt purcede astfel pentru că ocuparea unui funcționar afară de Ceruăuți îi aduce și diurne de câte 6—7 cor. zilnic, deci dară tova-

rășii săi din Moravia trebuie să câștige parale, pecând Românii să fie buni bucuroși dacă au salar, așa crede d. Schmidt. Din cele următoare se vor putea convinge cetitorii cum șeful biroului, străin de țară și neam, s-a pus pe lucru ca să promoveze numai pe ai săi, pecând Românii, popor băștinaș depe spatele căruia trăiește d. Schmidt, sunt prigonți sistematic și înlăturați de la drepturile lor. Wiesenbaumaiștri: Pauler, Polletin, Habiger și Winter stau la țară câte zece luni și petrec numai lunile de iarnă în Cernăuți, pecând aproape toți inginerii români sunt ocupați cu proiecte care vor fi realizate de paștile cailor. Unul dintre acești baumaiștri, cu numele Winter s-a stabilit chiar la țară, în Nikolausdorf, unde petrece tot anul și se arată în biroul din Cernăuți numai în Ianuar pe trei patru săptămâni. O viață mai plăcută de funcționar nici că și-ar putea închipui cineva! Să stai la Nikolausdorf tot anul și să beneficiezi de adaosul de activitate pentru orașul Cernăuți! La aceea se mai adaugă și 3000 până la 4000 coroane anual din diurne, ceea ce înșamnă un al doilea salar. Dar așa o viață sunt demni să o ducă sub șefia d-lui Schmidt numai pseudoinginerii importați din vestitul occident.

Acuma să ni se arete un singur Român de la biroul de meliorațiune care duce o viață așa de plăcută ca acești Nemți, veniți în țară. Și inginerii cu studii academice ar merita poate mai degrabă să ducă o viață mai lesniceoasă decât organele care se cuvine să steie cu câteva trepte mai jos de dânsii. Dar vezi la d. Schmidt treaba stă așa că cei învățați de naționalitate străină înșamnă mai puțin decât cel de pe urmă derbedeu din patria sa. De aici nedreptatea față de oamenii noștri.

Dar nu numai atâta. Oamenii noștri nu sunt expuși sub șefia d-lui Schmidt numai la nedreptate, dar lor viața li este aici aproape insuportabilă. Eată un exemplu. Un tânăr plin de idealuri și însuflețit de cele mai bune intenții de a se face folositor țării sale intră în serviciu. Crede că totul va merge strună pentru că e deprins să muncească și îi place a-și face datorința. Iși destăinuște tot sufletul colegilor și șefului său crezând că, fiind sincer față de cei mai bătrâni în biroul său va fi întimpinat și dânsul cu sinceritate și bunăvoință. Dar amar s-a înșelat, și naiva sa încredere în cei din jurul său i-a adus numai scârbă și suferință. În loc de sprijin de cătră șef și colegi a avut parte numai de luare peste picior și batjocură. Ba într'o vreme critică când tânărul inginer român era scârbit din pricina morții a unei sorori a sale, un nemernic coleg îl persiflează și ceilalți străini (nemți și ruteni) priviau la aceasta și să rânjiau

cu toții. Inginerul nostru aduce plângere șefului său despre cele întâmplate, căutând dreptate și sprijin și șeful, în loc să cerceteze afacerea cu conștiință face un interogatoriu ca de batjocură din care reiese că inginerul român, cel ofensat și batjocurit, poartă vina întâmplării și șeful vra să-l silească ca românul să ceară scusă de la ofensatorul său. Atunci s-a revoltat sângele așa de tare în omul nostru că dânsul s-a îmbolnavit din pricina aceasta și s-a dus în concediu pe câteva săptămâni. Dar prin lovitura aceasta nervii săi fură zdruncinați așa de grozav că dânsul abia după mai bine de un an și-a venit ceva în fire. Cât pe ce era să vie la o catastrofă și inginerul nostru are noroc numai de prietenii săi care au știut să-l liniștească. Altă dată inginerul, știind că nu va căpăta dreptate de la șeful său, făcu petiție la Comitetul țării cercând cercetare disciplinară, dar șeful nu înăntează petiția ci o rupe bucățele. Așa se poartă un Schmidt, față de un funcționar român.

Dar să vedem și un alt caz. Înainte de câțiva ani întră în praxă la biroul de meliorațiune inginerul român Romanovici, un tânăr talentat care era aplicat ca asistent la tehnica din Viena. Temeinicele cunoștinți ale sale voia Romanovici să le aplice în praxă, dar în loc să fie sprijinit și îndrumat de d. Schmidt, acesta îl iea în batjocură și-l persiflează numindu-l „Brücken-Doktor“. Pseudoinginerii îi țin hangul șefului lor și-l i-au în batjocură și ei pe d. Romanovici, care în fine văzând că n-are ce cauta între aceștii idioți și omorători spirituali, părăsește slujba Comitetului țării, se întoarce la tehnică, face riguroasele din inginerie și e aplicat imediat la tehnica din Viena. La Viena așadară, chiar la tehnică, e bun d. Romanovici, pentru d. Schmidt a fost prea prost.

Dar d. Schmid își bate joc nu numai de inginerii români din biroul său ci și de cei de afară, precum de un consilier superior dei la direcția bunurilor d. Isăcescul. D-l Schmidt ridiculizează și își bate joc de starea preoțască, în fine totul ce este românesc calcă d. Schmidt în picioare și-l face de nemică. Ba într'o zi s-a lăsat d. Schmidt în enunțiațiunile sale pătimase așade de parte că a zis: „Die Reseschen sind eine nichtsnutzige Klasse, sie müssen vernichtet werden.“ (Rezeșii sunt o clasă nemernică și trebuie nimiciți). Auzi veneticul!

Ura cea mare ce o arată d. Schmidt față de Români își află expresia și în privința meliorărilor a părților locuite de Români Pe când în cele mai multe colonii nemțești s-au făcut meliorări, s-au regulat cursurile apelor, s'au pus apaducte etc., rămân comunele românești cu totul părăsite și neconsiderate. S-au făcut, ce e

drept și câteva proiecte de meliorare în sate românești, dar când se va începe executarea proiectelor? Vor trece decenii până la executarea, sau proiectele vor rămâne pe vecie în actele Comitetului țării fără să vedem realizarea lor. Până acuma s'au făcut meliorări în următoarele comune: Deutsch-Sutulmare, Katarinendorf, Nicolausdorf, Hliboăa, Neu-Žadowa și Bori; la Ițcani s'au pus apeduct. Sunt pe cale a se începe lucrările de meliorare în: Deutsch-Alt-Fratautz, Ilișești, Deutsch-Tereblești. deci tot comune cu populație nemțească, pecând pentru Români s'au pus drenaje numai la Satulmare, aice pentru că nu s'a putut înconjura comuna acesta despre Satulmare-Nemțesc. Nemții deci cu o populație de 50 — 60 de mii de locuitori în Bucovina sunt îngrijiți cu meliorări în 7, adică șapte comune, Românii cu o populație de 300 de mii de locuitori au drenaje numai într'o singură comună.

În Satulmare, pseudoinginerul Pauler a pus drenajele așa de rău că Comitetul țării a trebuit să facă reparări ulterioare pe spesele țării care au costat multe mii de coroane și cu toate aceste Pauler rămâne (mai departe expus la meliorări. D. inginer Scraba, însă, care lucra astă vară la Storojineț fu rechemat la birou și înlocuit cu pseudoinginerul Habiger, cu toate că d. Scraba n-a făcut nici o pagubă Comitetului țării. Așa e cu obiectivitatea d lui Schmidt.

Un al doilea pseudoinginer, Winter, are o avere de peste 40 de fălci de pământ, petrece pe moșia sa aproape tot anul, cum am zis mai sus și meliorează câmpiile sale pe sama asociației din Nikolausdorf, obținând pentru aceasta o contribuție de 2/3 din partea statului și a țării; pecând de fapt statul și țara fac înlesnirile aceste numai gospodarilor săraci, d. Winter reușește să înșele țara, și pe lângă că are de plătit numai a treia parte pentru meliorările câmpiilor sale, el câștigă pe de asupra și diurne meliorându-și câmpiile proprii.

În anii 1909 și 1910 se făceau în Cernăuți cursuri cu lucrătorii cari au să facă lucrările pregătitoare pentru drenaje. La cursurile aceste fură admiși numai câte doi români, pecând nemți erau 30. S'ar putea obiecta că nu s-au anunțat mai mulți români, dar atunci dece n'au voit să admită d. Schmidt ca măcar cei patru români să iasă bine școliți din cursuri, ci văzând odată pe instructorul cursului făcând explicări speciale românilor, s'a răstit cătră acesta ca să nu piardă vremea cu oamenii aceștia. Se vede că iarăși din dragostea cea mare pentru români.

Că d. Schmidt trimete în comunele nemțești funcționari nemți, n-avem nemică de obiectat, dar că d-sa ocupă și pe moșiile boerilor

români tot numai oameni de ai săi, aceasta pentru mai greu să înțelegem. D. Schmidt s-ar putea scuza că boerii singuri ceri baumaștri nemți, și nu ingineri români, pentru moșiile lor. Se poate și aceasta, mai ales după recomandațiile călduroase ce li dă d. Schmidt sateliților săi și după obiecțiunea șefului că Wiesenbaumaștri costă mai puțin decât inginerii, deși deosebirea între diurne e disparență, căci inginerii capătă diurne lunare de câte 320 cor. iar pseudoinginerii câte 300 sau 310 cor. Dacă marii proprietari preferă pe acești pseudoingineri din motivul că dâșii sunt mai slugarnici, mai smeriți și gata să împlinescă ori ce peroncă a lor n-avem nimic în contra, dar trebuie să le deistăinim purtarea acestora pe după spatele boerile ca să vadă dumnilor cu ce perfidie e resplătită bună-tatea lor. Astfel baumaștrul Habiger, care stă în legătură cu deputații din Moravia, trimite acestora rapoarte de faimatoare asupra boerilor, acest Habiger îl face pe d. Iancu cav. de Flondor iredentist în rapoartele sale trimise deputatului Peschlka pe d. Iancoș din Panca îl clevețește în public zicând că boerul acestă trăește în fără-delege cu o rudă asa și câte altele. Poftească dar domnii mari proprietari să sprijinească și mai departe pe un Habiger și Polletin, găzduiască-i în casele lor, primască-i la masa lor căci perfidia acestor fel de indivizi n-are margini și fie asigurați că slujba ce le fac aceștia nu sunt în stare nici odată să li facă oamenii băștinași cu proverbiala lor sinceritate și cinstea lor nepătată.

După cele expuse acuma se vede până la evidență că d. Schmidt aduce daune mari țării și statului pentru că lasă pe niște cărpaci tehnici să execute lucrări grele, care, ne executându-le aceștia bine, trebuiesc reparate ceea ce e îmbinat cu cheltuieli mari. Se vede că d. Schmidt neglijează cu intenție și rea voință părțile locuite de români, că persecută după un plan bine chibzuit pe funcționarii români, că își bate joc de toate stările românești, că promovează în dauna elementului băștinaș îndeosebi pe venicii sosiți deodată cu dânsul din Moravia. Ca o urmare logică a întâmplărilor acestora, ca singura soluție a relelor acestora și a abuzurilor practicate pe sama birurilor noastre și în detrimentul populației noastre se poate da numai un singur răspuns: Expedierea d lui Schmidt cu tovarășii săi la Moravia de unde au venit.

Clubul „Eudoxie baron Hormuzachi“^{*)}

În unul din numerele trecute ale gazetei „Viața nouă“ a fost publicat un articol foarte interesant, iscălit de d. consilier consistorial Dionisie cav. de Bejan, în care a arătat S. Sa necesitatea unui fond pentru susținerea școalelor particulare românești, deschise nu demult pentru a reda unei părți foarte însemnate a poporului nostru rutenizat limba românească.

Indemnul acesta al venerabilului preot, precum și răspunsul destul de frumos, ce a dat publicul românesc, apelului lansat înainte de câteva luni, din partea societății pentru cultură și literatură din Bucovina, ne face să credem, că neamul românesc din aceasta țară atât de bătută de Dumnezeu, stă în ajunul unei epoci mai frumoase, mai vrednice de el. Un lucru care poate va părea multora paradox, căci, cei mai mulți îndreptând privirile lor asupra destrăbălării nemaipomenite ce domnește în politica și în general în societatea românească s'or prinde de cap prezicând cu multă siguranță peirea neamului nostru. Dară dacă analizăm mai bine situația poporului nostru și împrejurările, prin care a avut el din nefericire să treacă, se schimbă lucrurile în favorul nostru. Căci dacă e adevărat, că o politică destrăbălată cum e la noi stîngherește mersul regulat al treburilor naționale, ea nu împiedică elementele cinstite de a propaga ideia națională și culturală în popor. Împrejurările sub cari trăim sunt așa că, tocmai elementele cele mai stricate ajung azi cărmuitori în politică (aceleși lucru și la celelalte popoare conlocuitoare), mulțămită lipsei de cunoștință în ale politicii la poporul nostru, și mulțămită modestiei prea mari la cei cinstiți, astfel că floarea națiunii e silită să steie de o parte. Aceasta, cum am zis și mai sus, nu poate să o împiedice însă, de a lua asupra sa conducerea societăților noastre culturale, spre a servi astfel poate și mai bine decât în politică, cauzei naționale. La noi însă până nu demult s'au retras, afară de câțiva, mai că toți dela viața națională, zicând că în împrejurările aceste nu e cu putință de a lucra pentru neam, cauzând prin aceasta „demonstrație“, care consta în pasivitate, pagube mari corpului nostru național, spre bucuria dușmanilor noștri. După părerea noastră felul acesta de demonstrație e greșit, cea mai bună pedeapsă ce ar trebui să primească politicianii noștri setoși de măriri și bani, ar trebui să fie ralierea elementelor cinstite, cu scopul de a pune

^{*)} Primum proponerea aceasta și, publicând-o, o punem la discuția cetitorilor. Red.

toate puterile lor în serviciul neamului, pentru a contrabalansa în așa mod neactivitatea sau activitatea în rău, a celor „chemați“. Cu părere de rău trebuie să spun că asta nu s'a întâmplat la noi. E drept, că elementele cele mai energice, nu s'au lăsat tocmai stingherite de eroii politicii noastre „moderne“, și au sprijinit cu multă bărbăție mișcările cele mai vajnice românești, și numai acestor bărbați de tot puțini, al căror merit devine prin faptul acesta înzecit de mare, avem să li mulțămim și existența mișcării noastre, poate azi celei mai mărețe pe întreg întinsul pământului românesc. Acești câțiva bărbați mari, puțini la număr, au știut să miște totul, au știut să redeștepte o parte foarte însemnată a neamului nostru la viața națională și dacă vor fi ajutamați moralmente și materialmente de marele public românesc, vor avea dânsii meritul de a fi schimbat peste nu multă vreme harta etnografică a țării noastre în favorul românismului. Ca să se îndeplinească însă lucrul acesta dorit de toți Românii de bine, trebuie unire a tuturor elementelor active, și înainte de toate sistem și iară sistem, ceea ce ni-a lipsit până acuma.

Ni-a lipsit aceasta și în mișcarea de redeșteptare a poporului nostru înstrăinat. E drept, am ajuns azi ceva mai departe, decât am fost înainte de zece sau chiar cincisprezece ani, când ne-am mulțămii de a răspunde la orice atac venit din partea Rutenilor, cu un articol plin de văicăreli și fraze proaste.

Azi stăm mai bine, cu mult mai bine, am început să răspundem Rutenilor și cu fapte, dară ca să aibă faptele aceste rezultatul dorit de noi, trebuie aduse într'un sistem, trebuie să facem al treilea pas în acțiunea noastră. Cu satisfacție mărturisim, că numărul pionierilor culturali în satele înstrăinate s'a mărit, că de chestia noastră a început să se intereseze nu numai lumea de aici, dară chiar și frații noștri de peste hotare, și cât de departe am fi azi, dacă s'ar face totul sistematic, un lucru care se poate, numai prin unirea celor interesați în chestie într'o societate, cum există societăți de aceste la toate popoarele civilizate. Societatea aceasta ar trebui să existe sub formă de club de oarece, în cazul acesta, formalitățile ce trebuiesc împlinite, sunt mai mici. Clubul acesta deci ar avea de scop întărirea elementului românesc în regiuni periclitare. Având însă așa un club lipsă de bani pentru realizarea scopului său ar trebui să aibă dânsul și un fond destul de mare.

Ocazia cea mai bună de a înființa așa o societate e ziua din 29 Septembrie (11 Octombrie) a. c., când se serbează a 100-a ani-

versare dela nașterea marelui Hormuzachi. Comitetul acestui club, numit „Eudoxie b. Hormuzachi“, s'ar compune din prezidenții tuturor celorlalte societăți culturale plus profesorii de universitate Români, și ar fi prezidat de prezidentul societății pentru cultură și literatură. Cuprinzând prin faptul acesta toate păturile sociale ale națiunii noastre, clubul acesta ar deveni foarte iute popular și ar ajunge mai degrabă la țintă.

El ar avea să grijească pentru Românii periclitati de desnaționalizare, prin înființări de școli particulare respective cursuri froebeliane (aceste de pe urmă mai ales în orașele noastre, cari sunt cu totul părăsite) precum prin alte forme, după buna lui chibzuință.

Mijloacele ce ar fi de trebuință clubului pentru înfăptuirea acestei acțiuni s'ar aduna prin contribuțiunile anuale ale societăților noastre culturale existente, afară de aceea ar trebui să treacă fondul școlar al societății pentru cultură și literatură anume adunat pentru chestia aceasta, iară restul s'ar stringe prin colecte și ofrande benevole. Având aci casarul de lucru cu un fond, menit numai pentru o chestie specială și mărginită, ar avea mai ușor, ceea ce ar putea să înlesnească și unei persoane mai marcante, de a lua sarcina aceasta asupra ei, delăturând astfel și la cei mai nemcrezători oameni, orice bănuială asupra unei gospodării cu un fond obștesc. Deci dară un avantaj pe lângă că și societatea pentru cultură ar fi ușurată de o sarcină care cere atâtea jertfe.

O altă persoană din comitet ar avea să controleze la fața locului toate cele întreprinse de club, în respectivele sate sau orașe. Ar fi deci un fel de inspector.

Afară de aceea ar trebui să aibă clubul o secție anumită, care să adune necesarele informațiuni din satele numite, spre a avea la orice timp o icoană fidelă asupra stărei culturale și naționale de acolo. Ajutorat ar fi comitetul acesta de persoanele de încredere din satele cu pricină, având aceștia datoria, să-i scrie cel puțin odată în două săptămâni despre toate cele întâmplate. Incălări de lege din partea dirigătorilor, terorizări din partea Rutenilor etc. etc. ar trebui toate anunțate, spre a le face cunoscute deputaților noștri, cari ar avea datoria, de a întreprinde pașii necesari. Organul clubului ar fi „Gazeta Maziliilor și Răzeșilor“ fiind singură gazetă interpolitică, slujind numai scopurilor culturale.

Numele Clubului e foarte bine ales și nu cred că va putea cineva să-mi obiecteze în privința aceasta ceva doară unul care nu cunoaște istoria țării noastre și-a poporului nostru, căci de

altfel n'aș putea înțelege pentru ce s'ar opune cineva numirii acesteia, după numele unui om, care ni-a salvat existența prin despărțirea Bucovinei de Galiția, dându-ni baza pentru viața noastră ca neam, asigurându-ni astfel viitorul.

Temerea mai multor domni că „Clubul“ realizându-și peste câțva timp scopul, ar rămânea numai după nume, e lipsită de orice temei, deoarece acțiunea ce ar întreprinde dânsul e așa de mare, putem spune gigantică, încât nu se isprăvește peste cinci, ani, nu 10 societate, care are de scop întărirea etnică a unui popor trebuie să trăiască mult, foarte mult, căci ea nu se poate face cu una, cu două. O stare proastă cauzată prin trândavia și păcatele unor generații nu se repară așa de iute asta ar trebui să știe și D-lor. Clubul va trebui să existe până ce n'a schimba starea etnografică a țării noastre într'atât, încât ea să fie identică cu cea din 1848, când activitatea națională a lui Hormuzachi a ajuns culmea.

Până ce nu vom ajunge. ca să fim de două ori mai mulți ca Rutenii cum a fost la anul 1848 n'avem voie să desarmăm. Lupta ce au început trebuie să meargă înainte, căci ea e dreaptă și așa o luptă sfârșește totdeauna cu învingerea celui în drept. Și în războiul acesta național suntem noi în drept asta o știu, afară de câțiva nătângi, toți Românii din Bucovina. Deie Domnul sfânt ca la anul 1948, când s'a serba a 100-a aniversarea națională a Românilor Bucovineni, să stăm în privința etnică așa cum a stat țara noastră pe timpul marilor conducători din 1848. Dacă va fi așa, se va învrednici generația de atunci, de a invita pe toți frații Români, la desvelirea monumentului Hormuzachi, fapt, pe care generația de azi nu-l poate săvârși. Să fie într'un ceas bun.

Regularea râurilor și d. Schmidt.

Cetim în gazeta „Czernowitzer Tagblatt“ un prim articol semnat de d. Landesbaurat Schmidt. Pe noi ne apucă groaza dacă auzim de un Landes-, după isprăvile ce le-au comis câțiva Landes-așa un secretar des Landeskulturrates Borkowski, care a înstrăinat 130 mii de coroane, un Landes-Hilfsämterdirektor Zenta care și-a însușit peste 60 de mii de coroane de la societatea „Crucea Roșă“, un Landes-Bankbeamte Halpern care s-a dus la America cu vro 200 de mii coroane, un oficial la Landes-Salzverschleißamt Fischer care deasemenea a luat-o la sănătoasă lăsând în urma lui daune de mai

multe mii coroane etc. Dar cu toate aceste trebuie să revenim la acest Landes-Baurat și la isprăvile lui, mai ales că acest domn își dă aere de a fi factotum în Bucovina ca inginer de drenaje, inginer de clădiri etc. Ii consacram un articol mai lung d-lui H. Schmidt în numărul de față, aice voim să facem numai câteva observări la acest consilier privitor la regularea râurilor.

Cumcă râurile Suceava, Siretele, Prutul, Ceremușul etc., cu afluențele lor, fac mare pagubă agricultorilor prin revărsarea apei lor, aceasta o știe fiecare copil din Bucovina și nu trebuie să ne-o spuie d. Schmidt. D. Schmidt ar face mai bine dacă ne-ar informa și ne-ar aduce dovezi dece locuitorii din împrejurimea părăului Bilca, lângă Storojineț, nu sunt scutiți de pagubă, căci Bilca s-a revărsat și a cășunat daune mari, cu toate că fu regulat acum nu demult părăul acesta chiar sub controlul d sale. Mai departe ar face bine d. Schmidt să ne informeze câte mii de coroane a papat antreprenorul Tauber cu regularea Bilcii, care cu toate aceste s-a revărsat, să ne spuie d. Schmidt ce provizii i-au picat și d-sale cu prilejul acesta, să ne spuie mai departe câte mii de coroane costă repararea regulării părăușului Suha din Satul-Mare și dece nu-i succede d-lui Schmidt aproape nici o executare a proiectelor sale fără reparări și câmpiri ulterioare cari costă țara sute de mii de coroane. Mai întâi să ne convingă d. consilier de clădiri și meliorări că reparaturile aceste nu cad în vina d-sale și a iscusiților săi „Wiesenbaumaiștri“ și apoi poate să vorbească și despre regularea râurilor. Până atunci cum să avem noi încredere în sfaturile d-sale privitor la regularea râurilor, dacă noi vedem că d-lui nu e în stare să reguleze cum se cade cu organele sale niște părăușe care înghit atâta amar de banii și muncă omenească.

Infiiințarea unei școli românești în Caliceanca.

E știut lucru că în capitala țerii României stau de tot prost pe terenul școlar. Nicăiri nu s'a lucrat în privința aceasta mai puțin ca tocmai în Cernăuți. Cauza va fi poate apropierea prea mare de cuiburile politicianismului nostru. Dacă nu se va întreprinde în curând ceva spre îndreptarea lucrurilor poate să vie la o catastrofă națională. În oraș se pierde orice urmă de Român, și în suburbiile, până nu demult românești, a prins ucrainismul rădăcină națională. În oraș se pierde orice urmă de Român, și suburbiile, până nu demult românești, a prins ucrainismul rădăcină,

care cu greu se va putea scoate. Mănăstiriștea a ajuns oficial ucraină, cu toate că poporul vorbește românește, așa și Clocucica. De tot rău stăm însă în Caliceanca, care până nu demult a fost curat românească. Aice, ce e drept, avem două clase românești, dară acestea nu corespund de loc cerințelor noastre naționale, de oarece copiii mai în vârstă sunt siliți să cerceteze și școala condusă de un ucrain, care numai tragere de inimă pentru copiii români nu poate avea.

Cerem cu toată insistența, ca să se înființeze la Caliceanca o școală completă românească. Sunt invitați toți consilierii români de a întreprinde pașii necesari în chestie, căci până acuma numai d. Scalat cu d. Hostiuc se mai interesează de nevoile noastre școlare. Ceilalți mai puțin sau deloc cu toate că a sunat oara a lunșprezecea!

Știri mărunte.

Primul glas al Românilor din districtul Coțmanilor.

Înainte de zece zile a fost o deputație de mai mulți țărani români din Șipeniț la societățile noastre culturale spre a cere și pentru dâșii o școală românească. Locuitorii satului sunt foarte agitați și așteaptă cu mare nerăbdare deschiderea școlii românești. Interesant e că țărani mai vorbesc și românește. Laudă i se cuvine gospodarului român Matei Grecul, care conduce poporul românesc din acest sat uitat și părăsit de Români. Suntem convinși, că și aice ca în multe alte sate va învinge tăria și energia poporului nostru. Au început deci să se deștepte și Români din districtul Coțmanului. Credem că deputații noștri își vor îndeplini datoria și față de cererea bieților Români din Șipeniț.

Caz de moarte. În 9 Septembrie a repaosat la Crasna-Ilsch veteranul mazil Petru de Galer, care ducea o viață patriarhală pe moșia sa, și-a ajuns frumoasa vârstă de 83 de ani.

Fie-i țărina ușoară!

Impăcarea studenților români. Una din cele mai frumoase fapte, săvârșită la ultimul congres studențesc din Craiova, e și împăcarea studenților bucovineni, cari numai prin intrigele politicianilor noștri au trebuit să trăiască desbinați. Un articol mai lung în chestie, din cauza lipsei de spațiu, în numărul viitor. Deocamdată felicităm pe dl. viceprimar al Craiovei Metzulescu, care are deosebitul merit de a fi împăcat studențimea noastră.

Redacționale. Aducem la cunoștința publicului că redacția și administrația gazetei noastre s'a mutat în strada Mețgher Nr. 8 Toate corespondențele și valorile poștale binevoiască a ni se adresa pe viitor la noua adresă.

Cătră abonații restanțieri. Rugăm pe onoratele persoane cari sunt în restanță cu plata abonamentului pe anul acesta să binevoiască a-și achita datoria lor cât mai curând ca să nu fim nevoiți a le trimite admnieri speciale.

Comemorarea lui Eudoxie Hormuzachi. În ziua nașterii lui Eudoxie baron Hormuzachi, 11 Octomvrie nou, a 100-a aniversare a acestuia, aranjează studențimea academică română în frunte cu societatea „Junimea” un pelerinaj la Cernauca unde se va face un parastas pentru sufletul marelui bărbat. Se cuvine să participe cât se poate de mulți români din Cernauți și împrejurime. Credem că e cu cale, și o cerem cu toată insistența, ca d. inspector școlar de țară să suspende învățământul pe ziua aceea la toate școalele unde sunt români ca să fie dată posibilitatea, atât profesorilor cât și elevilor, a lua parte la aceasta comemorare a marelui bărbat bucovinean. -- Dacă Szewczenko, care n'are nemică cu Bucovina nici în clin nici în mânăcă fu serbătorit aici așa de pompos, cu atât mai mult se cuvine a se sacrifica o zi unui bărbat care toată viața sa a lucrat pentru Bucovina.

„Germania” Societate de asigurare în Stettin. Adu-narea generală din 27 Aprilie 1912 a societății „Germania” a aprobat încheierea socotelilor anuale și propunerea cu privire la împărțirea profitelor. Conform raportului anual a avut societatea „Germania” în anul 1911 inclusive interesele adaose la rezervele de profit un venit curat de M 10,600.694.97. Din acest profit stau la dispoziție pentru plățirea de dividende pe seama celor asigurați 95.6% al întregului venit și anume M 10.136.993.81 în rezervele de câștig ale asiguraților și într'un fond deosebit pentru dividende. Rezultatele obținute în activitatea societății „Germania” din Stettin arată un progres foarte frumos. În anul 1911 sau prezintat

în total 17.695 acte pentru asigurare de capital și pensii despre suma de M 92,001.513.— capital și M 1,913.801.— rentă anuală de invaliditate ceea ce reprezintă un plus față de anul trecut de 11.3 milioane. Starea asigurărilor la finea anului 1911 s'a urcat la 217.552 de asigurări pentru un capital de M 894,118.625.— asigurare de capital și M 12,786.170.— asigurare de rentă pentru caz de invaliditate. — În 54 de ani de când există societatea „Germania“, ea a plătit M 470 milioane pentru asigurări scadente și peste 143 milioane Mărci ca dividende pe seama celor asigurați. Aceste rezultate orend de 613 milioane Mărci dovedesc în mod eclatant cât de mare este societatea „Germania“ din Stettin și ce însemnătate economică socială de primul rang posedă aceasta societate. Condițiile de asigurare ale societății „Germania“ sunt recunoscute ca foarte favorabile pentru cei asigurați și fondurile de siguranță de 395 milioane Mărci dau garanța deplină că societatea va împlini în viitor toate condițiile impuse. Cei asigurați primesc conform raportului anual după planul de dividende A o dividendă de 31% a premiei și după planul de dividende B o dividendă care crește până la 90.3% a premiei.

Cunună eternă. Din incidentul trecerii la cele eterne a marelui proprietar Petru de Galer din Crasna-Ilschi, a binevoit văduva acestuia d-na Emilia de Galer a dona societății, prin d. ascultant Hahon, suma de 30 cor.

Mulțumită publică. Pe lista Nr. 71, încredințată d-lui Petru de Tăuțuț, au încurs 15 cor., la care au contribuit domni: Petru de Tăuțuț 5 cor., Mihai de Galer, Nico Hotincean, Artemie Zama câte 2 cor., George Ucraineț, A. Zelgiu, Neumann, Eugenie Hotincean câte 1 cor.

Pe lista Nr. 113/b, încredințată S. Sale păr. Constantin Morariu, Pătrăuț pe Suceava, au încurs 48 cor. 70 bani la care au contribuit: G. Gorgan, T. Solonar, V. Pascariu, I. Corniciuc, P. Turturean, I. Solonar, I. Dohotar, Dahina Holcă, Ion Varasciuc, Mardari Bodnar câte 1 cor.; Ion și Pohomie Turturean câte 50 bani; Catrina Isepiciuc 20 bani; Dumitru Gorgan 30 bani; George Cervinski 40 bani, Ana Nuțu 60 bani; Leon Simion Holca, Ilie Hutu și I. E. Torouțiu câte 2 cor.; părintele A. Fartaș 10 cor. și C. Morariu 20 cor.

Comitetul societății Mazililor și Rezeșilor exprimă tuturor donatorilor mulțumita cea mai sinceră.